

1 lutego 1900 r. Bliższe szczegóły w osobnej broszurce, dołączonej do zeszytu za maj 1898 r., czasopisma *Wiedemann's Annalen d. Physik u. Chemie*.



K R O N I K A.

Akademia Umiejętności w Krakowie Wydział matematyczno-przyrodniczy¹⁾. Na posiedzeniu dnia 7 lutego 1898 r. członek Fr. Karliński zdał sprawę z pracy p. L. Satkego p. t.: „Stan zachmurzenia w Galicji“; czł. S. Niementowski referował własną pracę p. t.: „O azimidach benzimidazoli“; czł. K. Olszewski przedstawił pracę pp. K. Radziewanowskiego i J. Schramma p. t.: „O wpływie światła na chemiczne podstawianie“; czł. Wł. Kuleczyński przedstawił treść pracy p. M. Kowalewskiego p. t.: „Studia helmintologiczne. V. Przyczynek do bliższej znajomości kilku przywr“.

Na posiedzeniu dnia 7 marca 1898 r. czł. Wł. Kuleczyński zdał sprawę z pracy swojej p. t.: „Symbola ad faunam Araneorum Austriae inferioris cognoscendam“; czł. L. Adametz referował własną pracę p. t.: „Nowy gatunek dyluwialny rogatego bydła: *Bos brachyceros europaeus* n. sp. Czł. Wł. Natanson. zdał sprawę z pracy swej p. t.: „O wpływie ruchu na zmiany stanu skupienia“. Autor rozstrząsa zagadnienie następujące. Przypuśćmy, że mamy układ, złożony z dwu ciał jednolitych, nie miesających się ze sobą, które mogą przechodzić jedno na drugie wzajemnie, np. woda ciekła i para wodna, woda i lód t. d. Niechaj układ ten porusza się w sposób dowolny, t. j. niechaj różne elementy nieskończenie małe jednej fazy i drugiej mają prędkości, wyrażone przez funkcyę ciągłą spólrzędnych i czasu. Można zapytać, czy do ruchu podobnego układu stosują się prawa zwykłe ruchu np. prawa hydrodynamiki, jeśli ciała układu przyjmiemy za płyny. Albowiem badanie ruchu w tym razie wykacza, ściśle biorąc, poza ramy zwykłej hydrodynamiki. Można zapytać, powtóre, o prawa zmiany stanu skupienia lub ogólnej reakcyi, jaka odbywa się w poruszającym się układzie. Zadanie znalezienia tych praw leży znowu widocznie poza granicami nauki termodynamiki klasycznej. Obadwa zadania można jednocześnie rozwiązać, zasadzając się na prawie t. zw. „termokinetycznem“, któremu autor poświęcił

¹⁾ Według „Sprawozdań z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie“.

dwie poprzednie prace, ogłoszone w „Rozprawach Wydz. mat.-przyr. w latach 1896 i 1897”. Czł. Wł. Natanson zdaje sprawę z pracy J. Boguskiego p. t. „O własnościach roztworów azotynu sodowego (nitrytu)“. Autor otrzymał czysty azotyn sodowy przez trzykrotną krystalizację oraz suszenie na wirówce i w ekzykatorze; przygotowywał następnie nasycone roztwory azotynu w wodzie czystej, w temperaturze 20° C., unikając rozpuszczania się w nich powietrza, i oznaczał procent zawartości soli, ciężar właściwy roztworu (20° (20°) oraz współczynnik załamania światła ($\lambda = 589,5$ jedn. Angströma). Czł. E. Bandrowski czyta tymczasową wiadomość: „O odmianach optycznych kwasu β -oksymasłowego“; czł. A. Wierzejski podaje tymczasową wiadomość: „O myxosporydach karpia“.

XXVII Walne zgromadzenie polskiego Towarzystwa przyrodników im. Kopernika we Lwowie odbyło się dnia 19 lutego 1898 r. w sali wykładowej Instytutu chemicznego Uniwersytetu. Zagaił posiedzenie przewodniczący prof. M. Maryan Łomnicki, poświęciwszy gorące słowo wspomnienia zmarłym w r. ubiegłym członkom Towarzystwa Antoniemu Ślósarskiemu i Zygmuntowi Schneiderowi; zaznaczył, że czynność Wydziału była w roku sprawozdawczym bardzo ożywioną; że organ Towarzystwa „Kosmos“ należycie się rozwija, że redakcyja tego czasopisma zamierza rozwinąć szerzej dział bibliograficzny i że wkrótce wyjdzie z druku indeks do 20 tomów „Kosmosu“. Wydział Towarzystwa przyłączył się do akcyi komitetu, który w roku ubiegłym zajmował się sprawą uczczenia pamięci Jędrzeja Śniadeckiego. Komiten ten, uzbierawszy drogą składek odpowiednie fundusze, polecił artyście rzeźbiarzowi Antoniemu Sulimie Popielowi wykucie popiersia Jędrzeja Śniadeckiego w białym karyjskim marmurze. Popiersie to, połączone z tablicą z marmuru serpentynowego, otoczoną ozdobnymi ramami z marmuru rzymskiego, na której wyrzyty złotemi głoskami odpowiedni napis, umieszczono w przedsionku Instytutu chemicznego. Uroczystość odsłonięcia pomnika odbyła się dnia 30 listopada 1897 roku, jako w dniu urodzin i imienin Jędrzeja. Sprawozdanie komitetu jubileuszowego i opis uroczystości znajdują się w Zeszytcie I—IV „Kosmosu“ z r. bieżącego.

Zebrań naukowych w ciągu roku 1897 Towarzystwo odbyło jedenaście: wygłoszono na nich 23 wykłady, z których wymieniamy następujące: Zakrzewski „Doświadczenia z promieniami Röntgena“; Łaska „O metodach i instrumentach obserwacyj geodynamicznych (z demonstracyami); Pawlewki „O badaniach własnych nad fluorescencyą“. W oddziale krakowskim wygłosił wykłady Witkowski „O naturalnej jednostce miary w połączeniu z demonstracyą refraktometru; O falach elektrycznych i ich zastosowaniach do telegrafowania bez drutów.

Na temże Walnem zgromadzeniu obrany został na przewodniczącego Towarzystwa prof. Zuber, do Zarządu pp. Łomnicki, Niedźwiedzki, Radziszewski i Romer.

Członków w r. 1897 Towarzystwo liczyło 211.

Termin VIII zjazdu lekarzy i przyrodników polskich mającego się odbyć w roku bieżącym w Poznaniu, został zmieniony: zjazd ten odbędzie się w ciągu dni 1, 2 i 3 sierpnia r. b.

Towarzystwo matematyczne francuskie (Société mathématique de France) na posiedzeniu 5 stycznia 1898 r. przyjęło przekazaną mu przez kongres międzynarodowy w Zurychu misję zorganizowania kongresu matematyków w Paryżu w r. 1900.

Siedmudziesiąte zgromadzenie niemieckich przyrodników i lekarzy odbędzie się w tym roku w Düsseldorfie i trwać będzie od 19 do 24 września. Jednocześnie odbywać się tu będą posiedzenia niemieckiego Stowarzyszenia matematyków.

Royal Institution, zakład, mający na celu krzewienie i pielegnowanie nauk, założony w końcu XVIII-go stulecia przez hr. Rumforda, szechyjący się nazwiskami T. Younga, Humphry Davy'ego, Faraday'a, Tyndalla, lorda Rayleigh, z którymi historia jego jest nierozzerwalnie złączona, otrzymał nowe, ważne uzupełnienie. Dzięki hojności D-ra Ludwika Mond'a, przemysłowca angielskiego, otwarto przed niejakiem czasem, jako annex „Royal Institution“, t. zw. „Laboratoryum im. Davy'ego i Faraday'a“. Dyrektorami tej pracowni są lord Rayleigh i prof. J. Dewar; zarządzającym jest p. Alex. Scott. Celem tego zakładu jest ułatwianie prac samodzielnych w dziedzinie fizyki i chemii. Osoby, pragnące wykonać prace podobne w laboratoryum Davy'ego—Faraday'a, mają zwracać się do dyrektorów, objaśniając cele i plany zamierzanego badania, oraz kwalifikacye, tytuły i dawniejsze prace naukowe. Pracownicy, przyjęci do laboratoryum, otrzymują bezpłatnie wodę, gaz, elektryczność, materyały i chemikalia potrzebne, tudzież przyrządy i narzędzia zakładu. Czynności trwają od października do połowy grudnia, od połowy stycznia do połowy kwietnia, od początku maja do końca lipca. Po szczegóły zwracać się do Sekretarza Royal Institution, London IV, Albemarle Street.

Kongres doroczny „Stowarzyszenia Brytańskiego dla postępu nauk“ odbędzie się w roku bieżącym w Bristol, poczynając od dnia 7 września. Prezydentem tegorocznym jest słynny chemik, odkrywca „talium“, wynalazca radiometru, Sir William Crookes. Prezydentem sekcji „A“ (mat.-fizycznej) będzie prof. Ayrton.

Wilhelm Ostwald, dawniej profesor Szkoły Politechnicznej w Rydze, zamianowany w r. 1887 profesorem chemii fizycznej w Uniwersytecie Lipskim (który pierwszy w świecie ustanowił był wówczas taką osobną katedrę), rozwinął, jak powszechnie wiadomo, na tem stanowisku, działalność niezmiernie płodną i bogatą. Pięknem świadectwem tej działalności są wydane świeżo cztery wielkie tomy, zawierające na 2258 stronicach aż 104 oryginalne prace naukowe z dziedziny chemii fizycznej, wykonane w laboratorium Ostwalda przez jego uczniów w przeciągu dziesięciolecia 1889—1896. („Arbeiten des physikalisch-chemischen Instituts der Universität Leipzig aus den Jahren 1887 bis 1896. Leipzig 1897 bei Engelmann“). Są to bez wyjątku odbitki z pisma „Zeitschrift für physikalische Chemie“ wydawanego przez Ostwalda, również od r. 1887. Wydawnictwo to zostało podjęte dla uczczenia przenosin pracowni Ostwalda do nowego, wspaniałego, umyślnie zbudowanego gmachu, dokonanych w dniu 3 stycznia r. b.

Najważniejsza z pomiędzy włoskich akademij „Accademia dei Lincei“ (Akademia Ostrowidzów) w Rzymie, wybrała na prezydenta swego po śmierci Briosc'hiego, profesora Eugeniusza Beltrami'ego, znanego światu całemu z prac znakomitych w matematyce i fizyce matematycznej.

Za staraniem i pod redakcją profesorów Fostera i Rückera, sekretarzy sławnego, starodawnego i arcy-zasłużonego „Towarzystwa Królewskiego“ w Londynie, ukazała się w Londynie, 1897 r., interesująca książka p. t.: „The Record of the Royal Society of London“. Wyjmujemy z niej następujące wiadomości o „Katalogu rozpraw naukowych“, wydawanym przez to Towarzystwo. Sprawę katalogowania wszystkich rozpraw „rozrzuconych po czasopiśmie i wydawnictwach w Europie i Ameryce“ poruszył już w roku 1855 prof. Henry z Washingtonu. Prace przygotowawcze trwały całe lata; w r. 1866 rozpoczęto, zaś w 1872 ukończono druk sześciu wielkich tomów, obejmujących epokę od 1800 do 1863. W roku 1879 ogłoszono dwa dalsze tomy, VII i VIII, tyżące się dziesięciolecia 1864—1873; zawierają one około 99000 tytułów. W roku 1891 pojawił się tom IX, ale trudności finansowe tego olbrzymiego wydawnictwa usunął dopiero hojny mecenas nauki, Dr Ludwik Mond, dzięki którego pomocy wydano tom X w roku 1894, tom XI w roku 1896. W trzech dopiero tomach (IX, X, XI) zdołano zamknąć dekadę

w 1874—1883 r. Widoczną jest rzeczą, że każda następną dekada będzie wymagała coraz większego nakładu pracy i środków. Towarzystwo królewskie doprowadzi wydawnictwo katalogu do roku 1900, oraz uzupełni je wykazem treści, ułożonym według przedmiotów; dalszy ciąg tej olbrzymiej pracy ma być dziełem międzynarodowego spółdziałania (zob. „Wiadomości matemat.“ I, str. 197).

Z tej samej książki przytaczamy nieco innych wiadomości o działalności dzisiejszej „Towarzystwa Królewskiego“. Najważniejszym wydawnictwem tej instytucji są słynne „Philosophical Transactions“, których początek sięga roku 1665. Jest to niewątpliwie jedno z najznakomitszych czasopism naukowych świata. Od roku 1887 ukazują się w dwóch seryach: 1) matematyczno-fizycznej, 2) biologicznej. Od 1792 do 1897 r. wydano 190-wielkich tomów in quarto. Każdą rozprawę można otrzymać w drodze księgarskiej jako osobną odbitkę (przez pp. Dula u and C^o, Soho Square, Londyn). Nadto ukazują się periodycznie „Proceedings of the Royal Society“, zawierające streszczenia prac, protokoły posiedzeń i t. d. (dotychczas 60 tomów). Towarzystwo wydało wiele dzieł i rozpraw osobno; o jednym wydawnictwie podobnem wspomnijmy wyraźnie: są nim „Principia“ Newtona. Na posiedzeniu Zarządu Towarzystwa z dnia 19 maja 1686 r. postanowiono: „wydrukować książkę pana Newtona, w formie quarto, dużemi „literami“; z dnia 2 czerwca zgodzono się, żeby drukiem zajmował się pan E. Halle y i żeby jego koszty zapłacił; z d. 30 czerwca pozwolono, ażeby „p. Newton swą książkę dedykował Towarzystwu“.

Towarzystwo otrzymało od rozmaitych i licznych ofiarodawców różne ofiary, zapisy i fundacje na cele naukowe. Najwybitniejsze przytaczamy: medal imienia hr. R umforda, odczyt imienia Bakera, medal Copley'a, medal imienia Davy'ego, medal im. Darwina, medale królewskie i t. d. Rząd angielski przeznaczą corocznie 4000 f. sterl. (blisko 40000 rs.) na wspomaganie oryginalnych badań naukowych; Towarzystwo zarządza rozdawnictwem tego funduszu. Towarzystwo uczestniczy przez delegatów w zarządzie różnych instytucji naukowych; w taki również sposób ma przyznany sobie wpływ na obsadzanie kilkunastu katedr w Oxford, Cambridge i innych szkołach. Towarzystwo posiada i utrzymuje znane powszechnie meteorologiczne, magnetyczne, geograficzne i astrofizyczne obserwatorium i laboratorium w Kew, ogród botaniczny w Chelsea, stację doświadczalną agronomiczną w Rothamsted, założoną w 1843 r. przez Sw. J. B. Lawesa (i słynną w świecie rolników), piękną bibliotekę i zbiory w lokalu Towarzystwa, w Londynie (pomiędzy innymi manuskrypty i listy Newtona, Malpighi'ego, R. Boyle'a, J. Priestley'a i t. d., przyrządy i instrumenty po Newtonie, Huygensie, Hooke'u, Cavendishu, H. Davy'm i t. d.).

Z pomiędzy prezydentów R. S. cytujemy Krysztofa Wrena (1680—1682), Izaaka Newtona (1703—1727), Wollastona (1820), H. Davy'-

ego (1820—1827), Lorda Rosse (1848—1854), Sir. G. Airy'ego (1871—1873), Spottiswoode'a (1878—1883), T. H. Huxley'a (1883—1885), Sir G. G. Stokes'a (1885—1890), lorda Kelvina (1890—1895), Lorda Lister (od 1895). Sekretarzem (1885—1896) był lord Rayleigh. Medal im. Copley'a otrzymali: Regnault (1869), Joule (1870), J. R. Mayer (1871), Wöhler (1872), Helmholtz (1873), Pasteur (1874), Hoffmann (1875), Clausius (1879), Sylvester (1880), Würtz (1881), Cayley (1882), Kelvin (1883), Kékulé (1885), F. Neumann (1886), Salmon (1889), Newcomb (1890), Cannizzaro (1891), Stokes (1893), Weierstrass (1895). Te nazwiska mówią tyle, że nie do nich dodawać niema potrzeby.

Medal imienia Sylwestera. Dla uczczenia pamięci i zasług naukowych zmarłego w roku zeszłym matematyka angielskiego Sylwestera¹⁾, utworzoną zostanie fundacya medalu jego imienia, której celem jest zachęta do badań matematycznych. Nad urzeczywistnieniem tego projektu pracuje Komitet międzynarodowy którego członkami są: Hermite, Poincaré, Jordan i Darboux we Francyi; Schwarz, Klein, Fuchs, Gordan i Lindemann w Niemczech; Brioschi (zmarł 13 grudnia r. z²⁾ i Cremona we Włoszech; Mittag-Leffler w Szwecyi; Lord Kelvin, Tait, Mac-Mahon, Forsyth, Greenhill i Henrici w Anglii; Newcomb i Gibbs w Ameryce. Skarbnikiem jest lord Rothschild, sekretarzem Meldola.

Zebrano już podpisów na 15000 fr. Towarzystwo królewskie w Londynie zarządzać będzie fundacyą. Jest zamiar przyznawania co trzy lata medalu za prace matematyczne autorom bez różnicy narodowości.



ROZWIĄZANIA ZAGADNIENIA 6-go,

podane przez

księdza **Al. Dąbrowskiego** (Kowno)³⁾.

Rozwiązanie Autora. Aby znaleźć równanie krzywej szukanej, oznacmy spólrzędne punktu s (Fig. 1) względem osi KL i LX odpowiednio przez x_1, y_1 , spólrzędne tego punktu względem osi EU i UQ przez x_2, y_2 ; będzie wtedy na mocy znanego twierdzenia geometrycznego:

¹⁾ Patrz „Wiadomości matematyczne“, t. I, 1897, str. 176—177.

²⁾ Patrz „Wiadomości matematyczne“, t. II, 1898, str. 66—67.

³⁾ Patrz „Wiadomości matematyczne“. T. II, str. 73.